

Blad
Kapitel

86

Dreydel

Weman, Adèle

På landsbygden.

af

Parus Ater.

Selsingfors,

Tidnings- & Tryckeri-aktiebolagets tryckeri,

1885.

1890

Rusthållaren Ante Nillasson var i många afseenden strängt tablad inom socknen. Man ansåg honom vara alltför styf och alldeles för mycket själfrådig. Han hade en järnvilja, som höjde alla och som kunde genomdrifva förunderliga saker. Det fanns ett litet parti, som värderade honom, som kanske öfverdrifvet beundrade hans handlingskraft och hans rättvisa, om och stränga karaktär, men detta parti var så litet, att det nästan helt och hållet försvann i den stora mängden. Den stora mängden kunde, som jagdt, icke rätt med Ante Nillasson. „Han är stor på sig, han vill göra sig till allas herre“, hette det.

Han bodde i midten af socknen, hans rusthåll låg så nära kyrkoby, att man därifrån kunde se Wallböle stora mangårdsbyggnad. Att Wallböle var en ståtlig gård, stod utom all fråga, den hade också i forna dagar ägts af en adelsdam, salig fröken Lovelshelm; den wadra allén och de höga äppelträna buro ännu spår af förnämlighet.

Hit var Ante Nillasson icke. Han hade gjort så mycket för det allmänna, att hans egna angelägenheter blifwit något efter. Fastän han ej var synnerligt omtykt i församlingen, så hwälfde man dock gärna de ansvarsfullaste wärfwen på honom. Det fanns gudnäs ej många, som stodo fördiga att såsom Nillasson åsidosätta sina enskilda angelägenheter för de allmänna.

Nillasson var ordförande i kommunalstämman och aflönades såsom sådan med 300 mark årligen. Han var äfwen ordförande i folkskoleledningen, men för det beswäret uppbar han ingenting annat än äran af att få beklåda en dylik plats. Han var ännu desutom hufwudman för sparbanken och aflönades för den tjänsten med ställsord och bittra anspelningar.

Ja, det var just sparbanksfrågan, som hade förskaffat honom så många fiender. Kommunen wille rent af ej höra talas om en sparbank.

„Vi ha icke penningar till öfverflöd, hette det på kommunalstämman, sådant kan vara godt i en förmögnare församling.“

„Men en liten sparpenning årligen betryggar ålderdomen,“ menade Niklasjon.

„Vi lefwa icke i öfverflöd“, invände man wresigt.

„Ingalunda, men huru wore det att röka några karduser tobak mindre årligen och förränta de därigenom inbesparade penningarna“, sade Niklasjon halft skämtande till gubbarne på stämman, men genom det skämtet fick han många bland dem till sina fiender.

Niklasjon låtsade ej märta missnöjet.

„Om våra hustrur“, fortfor han, „wille förfata en panna kaffe i wedan, så skulle detta lämna dem en liten sparbankspenning.“

Bygdens hustrur, som icke befunno sig på stämman, singo genom skwaller höra Niklasjons förslag, och från den dagen sågo de honom med afwogt öga, som man säger.

En dag, då det i ett gladt sällskap blef fråga om att Sällströms Wanda låtit sy fem nya klädningar under året, menade Niklasjon, att om hon inbesparat två däraf och så hushållade hwarje år, så kunde hon kanske blifwa rik på ålderdomen och med glädje få räkna de stora räntorna i sparbanksboken. Dessa ord gjorde äfwen bygdens flickor till hans owänner.

Och om de unga männen, som gingo till danstillställningarna i kläder af dyrt tyg, hade han anmärkt, att wadmalsdräkten skulle kläda dem långt bättre, och att en sparbanksbok i fickan wore nyttigare än den röda silkesnäsduken. De orden behagade alls icke bygdens manliga ungdom.

Men sparbanksfrågan hade Niklasjon med herremännens hjälp genomdrifwit, och fastän man styft spjärnat däremot, så insatte dock en och annan förnuftig person större eller mindre summor i den nya banken. Niklasjon hade således, som redan blef nämndt, ett litet parti för sig, som hyllade hans åsigter och wärderade honom.

„Niklasjon är en duglig arbetare i församlingen; han wärtar godt för nutid och framtid“, menade de, som trodde på sparbanken.

„Niklasjon är en räf, som will lura våra penningar af oss“, inföll en af de misstroagna, „han spelar nog en gång hela banken i egna händer. Att neblägga penningar i banken är att neblägga dem i Niklasjons gap.“

Dylika ord föllo öfwer Wallböle husbonden så tätt och tungt som slagregn en höstdag, och fastän det grände och särade honom, låtsade han icke höra dem. Swartill tjänade det wäl att spilla ord på den, som icke kunde tro på redliga och goda affigter!

Wallböle wärdinnan war rata motsatsen till sin man. Om han war ordfarg, så war hon däremot talträngd. Hon förde roliga historier från by till by och, om hon någon gång pratade folk i lufwen på hwarandra, så glömdo man snart hennes skwalleraktighet för hennes munterhets skull. Hon war en riktigt treflig människa och blandade sig aldrig såsom mannen i allmänna, utan endast i enskilda angelägenheter. Att Wallböle wärdinnan war gråaktig i hemmet, brydde mänligheten sig icke om, och att hon ombytte tjänsteflickor två gånger årligen angick ju ingen. Hon war glad och skämtsam, det war nog för att göra henne onyttigt af gramarna.

Husbondesfolket på Wallböle skulle kanske lefwat lyckligt tillsammans, om det icke gifwits ett twisteämne i hemmet. Själfwa barnlöst folk hade de upptagit wärdinnans systerson i sitt hem, just denna systerson utgjorde twisteämnet mellan makarne. Gosjen war wacker, men okynnig och swår att böja. När husbonden tuktrade honom, så framkallade denna handling wärdinnans högljudda missnöje. Hon, å sin sida, skämde bokstafsligen bort barnet; det gafs ingen önskan af honom, som hon icke sökte uppfylla. När gosjen wärte upp, blef han själfwiff och egentär. För husbonden bar han i hemlighet stor respekt, men sin moster kunde han leda efter godtycke. När Viktor, så hette fostersonen, genomgått högre folkskolan, ägnade han sig åt sjömansyrket.

Niklasjon tyckte icke mycket om dansgillen eller bulskande nöjen, men gynnade så mycket mera stillsamma tidsfördrif, synnerligast sång. Församlingens unge orgelnist, lifwad af nit för kyrkosångens förbättring, hade stiftat en sångförening, till hwilken ett tjugotal unga personer anslutit sig. Wallböle husbon-

den tillät dem ofta att för samöfningarna samlas i hans stora sal, där han hade ett orgelharmonium. Han tyckte om den ungdom, som uppförde sig anständigt, och stundom tillät han sängföreningsmedlemmarna att kwardröja hos honom och förnöta kvällen med stilla lekar och anständigt skämt.

Wid allhålgonatiden år 1880 fick Wallböle wärdinnan såsom wanligt nya tjänsteflickor. Ladugårdspigan hette Sandra och impi-gan Mina. Sandra war en medelålders kvinna, hurtig och trofsig, den andra war liten och liten till wärten, med ett blygt och fänt kvinnligt wäsende. Mina war icke wacker i allas öndöme, kinderna woro ej röda, ögonen ej lifliga och strålande, men håret war tjockt och glänjande och munnen war fulländadt wacker, om man såg noga på den. Wälwärt war hon, om och något kort, det kunde man icke neta. Men hon gick så enkelt klädd, att andra flickor betraktade henne med en förattfull av-ryckning. Hennes mor, en fattig torparenka med talrik barnskara, nödgades stika en del af barnen ut i wärlden att förtjäna eget bröd. Så kom det sig att Mina tog tjänst på Wallböle.

Mina ägde en wacker altröst och omfattade sängföreningen, i hvilken hon med husbondens bifall ingått, med stort intresse. Hon war ihärdig i det hon engång påbörjade, (hon war ingen windsjöjel, som den ena dagen wände sig hit, den andra dit, och följde icke sina nyders windkast). Det fanns en fast wilja i denna lilla, späda gestalt.

Som barn hade hon med stor förfälskelse och kämpande mot stor fattigdom genomgått högre folkskolan. Med en torr brödbit i sidan hade hon wandrat den halfmilslånga vägen till skolan utan att förtröttnas därwid, och när drifworna omslutit hennes små ben, så hade hon wäl någon gång gråtit af smärta, men aldrig ledsnat wid skolgångens beswärligheter. Så hade hon slutligen erhållit ett par små stipendier i skolan och till sist blifwit därifrån utdimitterad som den första och bästa.

Mina ansåg sig dock icke för sin att taga tjänst som simpel huspiga. Hennes lärarinna hade ofta framhållit, att arbetet är en heder och att den, som sträfwar utöfwer sitt stånd, ledes af högmodsandan. Hon hade wäl hört, att Wallböle wärdinnan ansågs wara nog sträng mot sina tjänsteflickor, men hon wille

förföla. De första wedorna af hennes tjänstetid war matmo-bern ständigt blid som ett solsken, men småningom öfwergick solskenet till regnwäder.

Swad som nu framfallade det hotande owäbret war Wik-tors hemkomst från en längre sjöresa. Hon tyckte att den unge sjömannen småningom älsför ofta samtalade med Mina.

„Mina kunde hålla sig till drängen, gamle Pär“, menade wärdinnan, „hon behöfde icke löpa efter fosterfönnen.“

Dyligt tal grämde Mina, ty det war icke fänt, att hon löpte efter Wiktor, det war kanske han som tidt och ofta löpte efter henne. Han war lång, smärt och obestriktigt wacker, tyckte bygdens unga flickor. Hans hår war krusigt och hans ögon kunde blänka så förunderligt och sängslande. Till en början gaf han knappast att på Mina, hon war så alldaglig tyckte han, men småningom blef han förwånad öfwer hennes wetande. Han kände nöje af att för henne omtala det han sett i främmande land, hon förstod och lysnade så gärna.

Mot wären blef det stök och brådska på Wallböle, det skulle blifwa läsförhör den 10 april. Redan den tredje stikade man efter locken, madam Kwist. Det war ortens sed att hålla ställiga läsförhörskalas, och Wallböle wärdinnan wille wisa, hwad hon kunde åstadkomma i den wägen. Hon köpte fyra toppar socker och ett löspund kaffe. Det war icke utan, att husbonden och wärdinnan utkämpade en het strid för det kalasetts skull; husbonden wille ställa det billigt och enkelt, wärdinnan wille genom stor ståt slå de kringboende med häpnad. Striden slutade så, att wärdinnan reste till staden och köpte det som behöfdes, wi-ner, småbröd och annat.

Man bakade åtskilliga dagar, brygde, kokade och stekte, så att matångorna sprebo sig ända till kyrkobyn. Där larmade man och pratade om salen. Nu finge wäl sparbanken sätta till största delen af utgifterna. Nu skulle enhwar på läsförhöret få äta upp sina egna sparpenningar. Man klandrade på förhand hela tillställningen, men i det hela önstade alla få wara med om kalaset och hwar och en hoppades i tysthet att blifwa inbu-den till Wallböle den stora dagen.

Swärast war det för den stadens Mina; hon kunde aldrig

göra wårdinman till wiljes, alla hennes handlingar belönades med bannor och misshöje. Hon gret i tyfthet, den stackars flickan, och om Viktor icke varit så hjälpsam och snäll, hade hon rent af gått under. När han hwiskade tröstande ord till henne, så kunde hon åter le och vara nöjd.

Helt annat war det med Sandra, som kunde gifwa dubbelt igen. Om wårdinman slungade tio hårda ord till henne, så fick hon tjugu dyliska tillbaka. En dag slutade ordwårningen därmed att Sandra blef uppsagd. Hon kunde flytta i maj, menade wårdinman, och Sandra svarade, att hon till och med inom morgondagen kunde skaffa sig tio lika goda wårdinmor som Wallböte mor. På sådant sätt larmades det under stöket; blott när husbonden trädde in, blef det tyst. Han talte icke gräl och kif; enhwar respekterade honom tillräckligt för att tystna, när han wifade sig.

Mina höll mycket af husbonden, som alltid war wänlig och öfwerseende emot henne. Han wifade den unga flickan en nästan faderlig wälwilja, och i hans närwara röjde wårdinman jällan, huru hårdt hon behandlade den stackars flickan. Men när orden icke kunde nå husbondens eller fostersonens öron, så lät hon dem hagla ned så ymnigt, att hvarken tårar eller sutkar kunde häjda dem.

„Mina war ett wåp, som ingenting annat kunde än låsa och hvinga, som ingenting annat förstod än sagor och lärdt sladder, som kunde pladdra med karlar, men icke sopa ett golf ordentligt.“

Sådant och annat liknande war det tilltal, hwarmed wårdinman dagligen trakterade Mina, men aldrig hade hon, med ett genwördigt ord svarat sin maknoder. Hon böjde tyst hufwudet, gret och lät larmtrumman gå, tills den tystnade af trötthet.

Ändtligen kom den stora dagen, som kostat Mina så många tårar. Den 10 april war inne. Förutom det så kallade „läslaget“, de angränsande byarnes invånare, infunno sig en mängd inbjudna gäster, släktingar och wänner från när och fjärran. Bland gästerna fanns icke så litet „herrskapsfolk“ och när prästerkapet anländt, kl. 10 på förmiddagen, fringbjöds kaffe med åtfylliga forters bröd. Därefter höll församlingens pastor

en kort och kraftig bön, hwari församlingen knäböjande deltog. Efter slutad bön genomgicks katekesen och förklarades i korthet för den talrika människomassan, som nästan uppfylde hela den stora salen.

Under den religiösa förrättningen upptogos wårdinman, tjänsteflickorna, de legda uppasserstorna och loden helt och hållet af Martas bekymmer. Wid 12 tiden, efter slutad katekesförklaring, serwerades en ställig frukost. Wårdinman kunde med skäl yfwas öfwer det prydligt dukade bordet, hwars anrättningar smalade förträffligt och bärfor stigt anlidades.

Efter frukosten widtog hjälpsa förhöret, då icke allenast prästerkapet utan äfwen kantorn och orgelnisten till de församlade framstälde frågor, som mer eller mindre rätt med katekesens ord besvarades. Orkeslösa gubbar och gummor upprepade med berrande röst det lilla de i minnet lyckats bibehålla. Tydligast och bäst besvarades dock frågorna af Mina, som för en stund lyckats lösslita sig från kölsbestyren.

Viktor stod icke långt härifrån och såg beundrande bort till Mina. Wårmen och blygheten hade gjort hennes kinder rosenröda, och fring den lilla späda gestalten smög sig en wälsittande, men enkel dragt. Pastorn log så godt och wänligt öfwer det förstånd hon lade i dagen, och det intreserade honom att en stund sjsfelfätta sig endast med henne. Hon kunde tänka djupt, denna flicka, det wifade hon nu tydligt och klart. Viktor tyckte att en förståndigare och älskligare flicka hade han aldrig sett. Han, som hittills i främsta rummet wårderat yttre sägning, insåg nu att den war af ringa wärde jämförd, med förståndets dyrbara gåfwa. Den förre förswimmer wid ungdomens slut, den senare bibehåller sig lika skön ända in i ålderdomen. Han tänkte att en sådan flicka kunde han älska warmt och innerligt.

Wid ett-tiden fringbjöds åt de inbjudna kaffe, wid tvåtiden portwin med småbröd. Mellan kl. 3 och 4, efter slutad förrättning, intog man sina platser wid middagsbordet. Samtal kom nästan icke i fråga, man åt och drack under tystnad. En och annan wågade tilltala sin granne med lägmäld röst, men de enflata rösterna dogo snart åter bort och man hörde blott knifwars och gasslars rasel bland tallrikarna. Den bastanta mål-

tiden, bestående af åtta rätter, upptog mer än två timmar, och när man ändtligen, belåten och öfvermått, reste sig från bordet, började kvällen redan inbryta.

Heltan i den stora salen var obräglig, ehuru människomassan betydligt förminskats, ty alla de, som icke färfildt woro inbjudna till middagen, aflägsnade sig, då man bland dem kringbjudit kaffe, ost och bröd. Under kvällens lopp blef samtalet lifligare, männen drystade dagens frågor och wid tobbyglafet afhandlades kommunens angelägenheter, medan röken från cigarrerna steg som lätta moln emot talet.

„Hur rik är banken?“ frågade skeppar Öllbärg med ett bredt grin. Han hörde till sparbankens motarbetare.

„Ett års arbete kan icke bära så rika frukter,“ swarade Gräswidja Norrgården, som hörde till sparbankensdirektionen och alltid hade sträfwat för kommunens bästa, „banken har ännu icke mera än 5,000.“

„För den jumman kan Wallböl'n ställa till många dylika kalas som detta,“ hyskade Gräswidja Mellangården till skeppar Öllbärg. Och så skrattade de båda; ty Mellangården war just lika god som skepparen, när det gälde att motarbeta något nytt och nyttigt.

„Swar och en husbonde borde söka förmå sitt tjänstefolk att ärligen insätta en liten del af lönen i banken,“ menade Niklasson och klingade med Gräswidja Norrgården. „Om de icke nu förstå wärdet däraf, så kommer kanske den dag, då de wälsigna ojs därför.“

„Swartill skulle det tjäna?“ inföll Öllbärg. „Jo därtill, att tjänaren fordrar större lön; det blir således icke tjänaren utan husbonden, som ärligen för sina pigor och drängar gör inbetalningar.“

„Jugalunda, det skulle blott wänja tjänaren wid sparanshet och befria fattigkassan från att underhålla dem på ålderdomen, som i ungdomen slösat sina inkomster på grannlåt eller något än wärre.“

„Det är icke riktigt stäldt med fattigwården hos ojs,“ menade Gräswidja Norrgården.

„Wi borde tänka på ett fattighus,“ föreslog Niklasson.

Man gaf honom en hop isfna blickar, han skulle wäl ännu hitta på sådant för att riktigt utarma de stadars jordinnehafwarena.

„Wi ha kommit till rätta utan fattighus ända hittills,“ inföll Öllbärg.

„Men är det mänskligt att t. ex. de gamla rotehjonen föras från gård till gård, att man ofta ser på dem med jura miner och missumnar dem det torftiga brödet.“

„Och om en sådan rotekvinna insjuknar, hvem wårdar henne?“

„Den hvars tur det är att hysa henne.“

„Men om tiden att hysa henne utgår midt under sjukdomen, så släpas hon halfdöd till en annan gård. Det har till och med händt att hon uppgifwit andan under en dylik resa.“

„Wår fattigwård kan hafwa sina mörka sidor, men kommunen får icke utarmas. Ha wi icke redan offrat mer än nog på skolan?“ Öllbärg såg härwid argt på Gräswidja Norrgården, som för en tid sedan med stor wiljekraft genomdref skolfrågan. „Härtill kommer ytterligare banken och annat styg — här fick Niklasson ett ögonkast — „det fattas blott fattighus för att wi må gå från gård och grund.“

Niklasson, som wille wara en artig wård, talade ej längre om fattighuset, men han hoppades i tyshet att dejs inrättande i framtiden kunde genomdrifwas. Han förde samtalet på sjäsfarten, som man diskuterade till dejs gästerna bröto upp.

En stor del af de inbjudna bröjde kvar på Wallböle öfwer natten, ty kalafet fortsattes följande dag. Den dagen blef betydligt trefligare för de unga. De hade då större frihet att skämta och leka. Wårdinnan själf hade i dag mera ledighet att hålla sina gäster sällskap. Hustrurna talade, under det de drucko kaffe, om spånad och wäfnad. Ingen kunde wäfwä så wadra tyger som Gräswidja Norrgårdswårdinnan. Hennes klädning war finare och wadrare än utländska tyger, tykte man, när man kände därpå och betraktade tyget från alla sidor.

Därefter öfwer gick man till tal om tjänstefolket. Wallböle wårdinnan beklagade sig öfwer sitt odugliga tjänstefolk. Sandra hade hon uppjagt och Mina war icke mycket bättre. Gräswidja

Norrgårdswärdinnan bellagade dem, som så ofta nödgades ombyta tjänstefolk; själf kvarhöll hon sina tjänsteflickor många, många år och hade sällan stäl att vara missnöjd med dem.

„Det är tur och ingenting annat,“ förklarade Wallböle wärdinnan. Hon insåg icke att sådan matmodern är, sådan är ofta tjänaren, och Norrgårdswärdinnan var både tålig och god. Wallböle wärdinnan utnålade Mina i mörka färger. Hon var lat och okunnig, sprang efter Viktor, som nog hade finare flickor än Mina i tankarna. Mina var för höglärd, hon kunde ej utföra wanliga pigsysslor, utan satt hela söndagskvällarna med boken i hand. Hon läste till och med sådant, som Wallböle wärdinnan icke förstod; hon wille vara fröten.

Mina och Viktor anade icke att man just nu skwallrade om dem. De hade gått till källan med wattenjån för att hämta watten. Där lade de jån ned och lyssnade en stund till lärlan, som slog sina wårdrillar, medan hon, som en liten svart punkt, swäfwade högt öfwer ängen. Det war en wårdag just så skön den kan vara i jnsmåltningen. Mellan alarna forlade en liten wårback, ystert hoppande mellan trärotter och stenar.

På en gren satt en stogsdufwa och plockade sina fjädrar.

„Ser du dufwan?“ hwiikade Mina.

„Jag ser dufwan i källan.“

„Jag har läst om stogsdufwan, ringdufwan och turturdufwan, men icke om källdufwan,“ skrattade hon och böjde sig för att se i wattnet. Hennes egen bild log emot henne och hon blef röd.

„Sådan är min källdufwa,“ sade Viktor och tog hennes hand, „är hon icke wacker?“

Mina framade en snöball, som hon kastade in i källan, så att wattnet rördes och hennes spegelbild förwreds.

„Din dufwa är ful,“ skämtade hon.

„Hwarför tigande se på hwarandra dag från dag? Jag wet att du håller af mig, kan det icke blifwa klart mellan oss?“

Viktor war lika wacker som egenkär, han trodde att alla flickor tykte om honom, och det war i själfwa wärket så.

„Man säger att du är en trolös gosse“, sade hon och wände bort sitt hufwid.

„Nyttet talar icke alltid sanning, will du tro på mig, Mina?“

Hon andades häftigt, hon wille så gärna, men skulle hon wåga tro på honom?

„Will du tro på mig?“ upprepade han och slöt sin arm om hennes lif.

„Men swik mig icke, Viktor, swik mig icke!“ bad hon nästan ångestfullt.

Det gick omkring för henne. Hon war yr af lycka, yr af glädje. Hwad lärlan sjöng förunderliga kärlekswisor, hwarför hade hon ej förr förstätt dem? Swad wåren dock war skön! Det war lif och sällhet, fröjd och kärlet öfwer alt. Hon kunde icke låta bli att le, när hon bar den tunga wattenjån till köket, men det blef plötsligt slut med hennes leende när wärdinnan harnjet hwiikade.

„Man borde doppa dig i wattenjån, sluta, tanke skulle dina galna kärleksgriller kallna.“

Den stackars flickan twättade koppar och tallrikar under det tårarna droppade ned på hennes kinder. Hon kunde aldrig blifwa lycklig, kunde aldrig så äga honom, hon kände det. Wärdinnans motstånd war den klippa, som reste sig emellan de unga två; det war en hård, en farlig klippa. Husbonden fruktade hon icke så mycket, han hade alltid varit god emot henne han höll sig icke till ständsskilnad — men hon war ju blott en simpel tjänsteflicka.

På källan fingo de unga tillåtelse att leka och roa sig. Det blef en fröjd utan like. Man bildade en stor ring och sjöng de kära gamla julwisorna. Viktor swängde så ofta om med Mina, att det wakte uppmärksamhet. Tänk om han menade allwar med denna flicka! Sällströms Manda, som war utstyrd i mörkröd bröstosett och wirkade spetsar, antog att Viktor endast skämtade med den ringa tjänstepigan. Hon såg då ingenting ut, denna Mina, hon war blek och ful, tyckte Sällströms Manda, som själf närde ett tygt hopp att winna den unge sjömannen. Hon war rik och kunde hämta pengar i boet. Mina ägde ingenting annat än två hemwäfda halfsylklädningar, hon hade icke

ens en „bodköpt“ klädning. Manda hade fem bodköpta och tio hemväfda klädningar.

Då man ledsnat wid danslekarna widtogo de så kallade „sittlekarna“. Man lekte: „jag gick ut på en grön äng“ och den leken var så innerligt rolig. Enhvar märkte att Viktor under kvällens lopp hade druckit några glas för mycket, men ingen lätsade märka det. Han blef glad och uppsluppen, till slut riktigt själfswäldig; men när husbonden wisade sig, blef han tyst och stilla.

Jungen kunde förstå hur det gick till att Viktor blifwit drucken; det höjds minsam icke så många glas win och toddyglasset höjde den stränge husbonden wisst icke åt fosterjonen. Sandra berättade skrattande, att han i hemlighet tagit sig till bästa. Wärdinnan hade glömt släpnycklarna på köksbordet.

„Jag gick ut på en grön äng“, började Viktor med något stel och stammande tunga, „där wille man mig bortgifta. Med min wilja och med mitt ja, fick jag den jag wille ha och det war — Mina.“

Han såg på henne med så ömma blickar, att flickorna snisjande och hwistande stussade hwarandra i sidan.

Viktor blef slutligen uppmärksam därpå. Åt hwad och åt hwem wägade man skratta?

I drucket tillstånd war han treflig, så länge man lät honom wara i fred, men tålmod och fördragsamhet war icke hans starka sida. Af en ganska obetydlig anledning kunde han uppretas till wrede.

„Dörs jag fråga hwem man hånar och baktalar?“ frågade han röd af harin och förtrytelse.

„En obeständig sjöman och hans wal“, swarade Sällströms Manda käft.

Viktor sprang upp från stolen.

„Om du med hans wal menar Mina, så är hon alldeles för god att hånas och begabbas af eder. I ägen alla tillsammans icke en hundraedel af den flickans wärde“.

Det blef en uppståndelse. Mina sprang gråtande ut. Det smärtade henne att Viktor war drucken och än mer att han talade berömmande ord om henne och därigenom förrådde deras

färlek. Hon blygdes och wille icke mera gå in. Vittors ringaktande uppförande emot flickorna harmade dem obestriktigt.

„Wi taga ej emot klander af en drucken sjöman“, menade en.

„Och erkänna ofs icke ringare än en tjänstepiga“, tillade en gårdsdotter.

„I ett hus, där man mäter gästernas wärde, wilja wi icke kwarstanna“, förklarade en sömmerka.

„Låt ofs gå“, sade Sällströms Manda och rusade ut. I dörren stötte hon på Wallböle husbonden, som utan att bemärkas lysnat till ordwäylingen. När han steg in i salen, smög sig Viktor wacklande i en knut. Men det hjälpte icke, att han fötte dölja sig, husbondens skarpa öga upptäckte honom genast. Han gick rakt fram till fosterjonen och såg på honom en stund under tystnad. Viktor wille ej wisa sina ögon, de kunde förråda hans tillstånd, därför böjde han hufwudet.

Husbonden sade icke ett ord, han tog blott den unge sjömannen i kragen och ledde ut honom. I kammaren bakom stugan stängde han in den druckne. Den wackre sjömannens nedelag framkallade ett ohäjdadt skratt i flickstaran, de hade blifwit hämnade och tänkte numera icke på att så brådstörtadt lämna Wallböle. Aldrig hade de sett ett så präktigt tag af husbonden, de glömdo nästan sin illwilja emot sparbankens upphofsman och erkände att han war en rättwis och respektabel man. De flesta woro litet rädda för honom och hans nyss så fasta grepp i Viktor stegrade denna känsla. Det wore minsam icke roligt, om han på samma sätt wille gripa i någon af dem. Men husbonden war en artig wärd och bad dem fortsätta leken. Han bad om urfäkt på sin fosterjons wägnar och ansvarade för att dylikt icke skulle upprepas.

Wärdinnan blef utom sig, då hon hörde, att Viktor satt inestängd i kammaren, men hon wägade ej öppna dörren för honom. Hon insåg att altsammans stett för Minas skull, det skulle den otäcka flickungen dyrt så uppbara. Gick hon och gladdes i inbillningen att blifwa Vittors ärbara hustru? Hon, wärdinnan, kunde nog ställa så till att det blef Sällströms Manda.

Följande dag, då de sista gästerna rest, lät wärdinnan larntriumman gå. Ett dylikt uppträde, som i går inträffat,

wille hon icke upplefwa en gång till. Hennes käre Viktor strafsad i allas närvaro! Och det för en oduglig tjänstepigas skull. Sandra hade blifwit förd på porten, nu kunde Mina gärna följa med. Hon, wärdinnan, skulle jopa rent efter den slinkan, när hon dragit ut genom dörren.

Stackars Mina kände sig så olycklig och öfvergifwen, hon gret så häftigt, att hela hennes lilla warelse kunde smälta i tårar. Det war en ewinnerlig skam, att hon blifwit bortförd från tjänsten, och det fastän hon aldrig gifwit ett ord tillbaka, fastän hon ödmjukt böjt sig under matmoderns orättwisa tabel. Hennes oro ökades än mera, då husbonden bad att få tala med henne ensam i främmandekammaren. Att stå till ansvar inför honom war icke en lätt sak, hans skarpa ögon kunde se genom själen, trodde Mina, och fastän hon höll af honom, så darrade hon, när han låste dörren igen efter dem.

„Är det wärligen något mellan Viktor och dig?“ sporde han och såg på henne.

Hon tykte icke om att ljuga och inför husbonden war en lögn rent af omöjlig. Då hon twelaf en stund, stammade hon:

„Ja det är så, att wi lofwat hwarandra ewig trohet.“

Nu wäntade hon, att han skulle gripa i heme och skata henne, eller leda bort henne jäsom han gjorde med den stora gosfen i går. Hon blef i hög grad förwånad, då han mildt tog hennes hand i sin.

„Du är mycket för god för honom, har du öfwerwägt det steg du tagit?“

Nu, då det förfärliga, som hon wäntat icke inträffade, wägade hon se upp. För god för honom! För god för den wackre, fäcke sjömannen! Hon förstod icke husbonden.

„Gosfen är wacker, men swag till wiljan, han är lätt på foten, som man säger.“

„Jag håller af honom, sådan han är,“ smålog Mina. Hon trodde fast på den unge mannen.

„Gud gifwe, att han kunde göra dig lycklig, flicka, ditt hjärta är rent som det finaste guld.“ Han strök henne öfwer håret. „Jag kan nog hålla af dig som en dotter.“

„Men matmor,“ stammade Mina.

„Hennes lynne kan tiden förmildra, haf blott tålmod; det wet jag att du har.“

„Hon har befalt mig draga bort med Sandra“, här brast Mina åter i tårar, „och nu står jag skamsfull och utan tjänst.“

Det bliftrade till i husbondens ögon, man kunde se, att han blef ond. Han hade lärt att hålla af den unga flickan, att wärdera henne, han tälte icke att hon i hans hus skymfades och förtrampades. Han wille wisa hwem som här war herre. Det war sällan han wisade sin herskaremakt i familjen, han lät hustrun styra där det icke gälde alltför mycket. För att bibehålla husfred och lugn motsatte han sig sällan hennes wilja. Men blef han engång uppbragt, så wiste man, hwad det betydde.

Riklasjon hade ännu samma dag med sin hustru ett allwarligt samtal, som slutade så, att det numera aldrig blef fråga om Minas bortflyttande från Wallböle. Huru illa wärdinnan hädanefter än må hafwa tänkt om Mina, så wägade hon åtminstone ej uppenbart wisa det. I husbondens frånvaro gaf hon dock fortfarande en och annan pil åt den unga tjänsteflickan.

För Mina uppgick nu en lyckans tid. Viktor war så uppmärksam och öm mot henne, att det kändes godt ända in i själen. War hon, den obetydliga, den fattiga torpflickan, wärd en sådan lycka? Kunde den bestå för ewigt? Så frågade hon sig själf mången gång medan hon lätt och småfjungande undan gjorde sina syfslor.

På söndagskvällarne stego de upp på det lilla bärget i återn, där det reban såg ut som sommar, där den bruna mossan och den gråa laswen wägelwis aflöste hwarandra och där ett och annat grässtrå tittade upp ur skrefworna. Ofta medtog Mina de böcker hon fått i skolan och läste högt därur. Viktor satt beundrande och mera såg än hörde på henne. En sådan flicka hade han aldrig förr sett. Med andra flickor fcl han skämta, ofta på ett ganska groft sätt, och de strattade och snijsade däråt. Till Mina wägade han aldrig säga ett oansändigt ord. Om han försökte det, så rodnade hon djupt och tårar trängde fram ur hennes ögon, och han höll för mycket af henne för att wilja sära henne. Andra flickor wägade han nypa i kinden och kanske kunde han wäga ännu mera, men fastän Mina

var hans trolofsvade brud, så hade han aldrig vågat röra vid henne. Det var just för hennes blyga väsens skull, som han höll af henne, hon var så olit alla de andra.

J är skulle Viktor icke resa till sjöns förrän i slutet af maj och det glädde Mina, hon fick ännu en tid se honom i hemmet.

Den dag kom då Sandra lämnade Wallböle och den nya tjänsteflickan Klara intog hennes plats. Klara var icke från den församlingen, hon kom från en af grannsocknarna och talade ett skilt folksmål. Klara var en härlig uppenbarelse, tyckte Mina, som trodde sig aldrig hafva sett en vackrare kvinna. Klara var lång och välbygd och hennes ansigte var just sådant som Mina hade sett på en tavla, föreställande gudinnan Fräja. Glad och pratsam var Minas nya kamrat, hon berättade roliga historier, trodde på spöken och omtalade, förrän de insomnade om kvällarna, alla de hemliga syner, som hon sett eller hört andra omtala, med så lefwande färger, att Mina nästan ej vågade insomna.

Snabb var den nya tjänsteflickan. Den ena stunden undan-
gjorde hon flinkt sysslorna, men pratade gärna bort den andra. Det enda, som Mina klandrade hos Klara, var hennes lystnad efter gramlåt. Hon hade en hel hop spelsår och rosetter, broschjer och krawatter och ett helt dusin förkläden med brofiga bårder. Hon kunde aldrig se något bjäfs utan att hennes ögon lyste af begär att komma åt det. Sällströms Manda och Klara samtalade aldrig om annat än kläder och kawaljerer, Mina talade däremot helst om vackra wifor och goda berättelseböcker. Mina gick gärna ut för att lyssna till fogelkwittret, Klara gick gärna ut till byn för att skratta och skämta.

En dag kom en kramfåljerska till Wallböle, och då husbonden såg tjänsteflickorna beundra hennes waror, sade han war-
naude till Klara, som stod i begrepp att tillhandla sig en brosch:
„War sparsam, flicka! Den tid kan komma, då du gärna
will, men icke kan förwandla broschjen till bröd.“

Klara låtsade ej höra. En så wacker brosch hade hon aldrig sett.

„Om husbonden wille gifwa litet i förskott på lönen?“

„För tidigt“, svarade Niklasjon kort och därvid blef det. Klara såg suckande efter gumman, som bortgick.

„Glömmen ej sparbanken flickor, huru mycket får jag lägga in för eder af årslönen?“

Mina såg funderfam ut.

„Jag har tänkt därpå, husbonde. J är behöfwer jag icke mycket kläder; om jag i banken kunde inlägga fjärdebelen af min lön.

„Det will säga 20 mark?“

„Ja, 20 mark, så har jag tänkt mig det.“

„Bra“, sade husbonden och klappade henne på kinden, „du är en förståndig flicka, som icke glömmen den wisa regeln: war sparsam! Det kommer helt wist en dag, då du gläds öfwer dessa ord. Och Klara“ — — —

„Jag får helt jäkert ej några penningar öfriga för spar-
banken. Jag behöfwer ny silkesduk och ny sommartröja och —
— — Gud nåde mig, det sista klädningstyget är taget på
skuld.“

Den vackra flickan suckade. När randades den dag, då hon kunde betala den fina rödrutiga klädningen?

„Och jäledes ingenting i banken?“

Klara skrattade.

„Ni skämtar, husbonde, banken är icke för mig, jag är ung och rast.“

„Men blir en gång, som alla gammal.“

„Efter 50 år, nu will jag ej tänka därpå. Zuman dess är jag gift minst en gång.“

Hon gick sjungande till sina systlor, hon önskade ej tala om någonting så tråkigt som sparbanken.

Till en början låtsade Viktor ej märka att Klara war wacker. Hvad betydde yttre fågring, sade han till Mina, det war själen, som han såg till, den inre fågringen war oförgång-
lig. Klara märkte snart att Mina och den unge sjömannen höllo af hwarandra. Till en början wäkte det hennes förwå-
ning, ty Mina war ju icke wacker. Klara tyckte till och med, att Mina war en bland de obetydligaste flickor hon sett. Först skrattade hon smått åt de ungas kärlek.

„Tror du på honom?“ frågade hon en dag, då de i stugan bakade surbrödskafor.

„Om jag tror på honom? Ja, det gör jag.“ Mina såg frimodigt och leande in i Klaras vackra ögon.

„Gosjar äro mjuka som degen här, man kan rulla och forma dem efter behag.“ strattade Klara.

„Men Viktor kan du icke forma om, hvad människan än må säga om hans obeständighet“

„Kan jag icke?“ Klara utstöt trotsigt läppen med en min som hade hon mången gång gjort större under.

När Viktor kom in för att åse arbetet, formade Klara en docka af degen.

„Här är bruden“, sade hon och log.

„Nej du, så ful är hon icke,“ skämtade Viktor, „desutom är denna sur och jag tycker ej om sura flickor.“

Klara höjde sig fram emot Viktor.

„Säg, hvad skall man göra för att vara föt?“

Han nöp henne skämskt i hakan, men då han såg Minas förebrående blick, rodnade han och tyckte att detta hade han bort låta vara ogjordt. Mina sade ingenting i saken, men tänkte mycket därpå, och från den dagen var hon icke längre trygg och glad. Kunde Klara genom sina konster taga Viktor ifrån henne? Låg det möjligen någon sanning i det ryktet, att han hade en trolös karaktär?

En tid förgick, hvarunder Mina ej märkte någonting, som kunde öka hennes oro, men en morgon, då hon med ett stycke kött under armen, kom från wisshuset in i stugan, stod Viktor och slötade Klaras hår.ungen af de två märkte henne.

„Med håret struket nedåt pannan är du vackrast Klara, se dig nu i spegeln, man har ordentligt lust att kyssa dig.“

Klara såg i spegeln, men genom spegelglaset märkte hon Mina som stod helt blek wid dörren. Skrattande sprang hon upp ifrån sin plats. Viktor stälde sig skamsfull wid spjeln och såg i glöden. Han insåg nu tydligt, att han färat sin kära Mina. Han vågade icke se in i hennes sorgsna förebrående ögon. Han var en riktig drummel, tyckte han, och smög tytt ur stugan.

Mina följde potäterna och tänkte därunder, att om hon på samma gång kunde följa bort sin kärlek till Viktor, så wore det lyckligast. Hon kunde icke längre tro på honom. Hon tyckte plötsligt, att hela naturen omgestaltades, att det icke längre var vår och solsten, utan höst och frost därute, likasom inom henne. Och hon hade varit så lycklig, så lycklig. Hon skar med den stora köksknifen röda glänsande skifvor på tallriken, hon tyckte nästan, att det icke var köttet utan hennes eget hjärta, som sönderklars.

Ännu wille hon icke gifwa ringen tillbaka, det var så swårt och tungt, den ringen var henne så kär. Hon måste se ännu en gång, riktigt tydligt se, att han glömt henne för en annan.

Det var den 15 maj, sångföreningen hade öfning på Wallböle den dagen. Den unge orgelnisten neblade stor nöda på sångens uppöfning. Själ war han så fin och artig i sitt sätt, att man kunde lära sig skiel och seder af honom. Han war mycket omtykt, isynnerhet ansågo flickorna honom vara ett mönster af finhet och instrefwo sig gärna i föreningen. Han lärde dem wacker kyrkosång, och (hwad som war ännu trefligare) de singo sjunga täcka små folkwisor, glada och sorgsna sånger, två- till och med trestämmiga stycken.

På stora högtidsdagar lät sångföreningen höra sig i kyrkan. Första maj och midsommarkvällen sjöng man för den stora menigheten ute i det gröna. På enskilda fester inbjöds föreningen att med sin sång gifwa festen lif och glans. Det war en heber att höra till sångföreningen, det war ett ädelt och wackert nöje att sjunga.

Då man öfwoat sig omkring en timme i Wallböle stora sal, steg wärdbinnan in. Hon kunde vara riktigt glad och angenäm då hon wille. 3 dag war hon stinande af belåtenhet.

„Föreningen wiste kanske icke, att det i dag war hennes namnsdag“, sade hon, „hon hette Ewa Sofia. Kanste wille föreningsmedlemmarna dricka en kopp kaffe och leta en stund?“

Det blef en obestrislig glädje bland de unga. Om de wille leta? Ja, det wille de så gärna. De funderade icke länge, de stälde sig i ring och lekte „katt och råtta.“ Klara wille vara råtta och Viktor erbjöd sig att föreställa tatten. Det blef en

jagt, som framfallade det hjärtligaste skratt. Rättan bröt slämtande genom ringen, oupphörligt förföljd af den wige och snabbe fatten. Man försökte förgäfwes wärja och skydda den stadars rättan, hon blef snart humen och kramad i Viktor's armar.

„Viktor är en skicklig fångare“, utbrast en af flickorna.

„Klara är så lätt att fånga“, skrattade den unge sjömannen.

„Är det du som lägger ut snaror för henne eller hon för dig?“ frågade Sällströms Manda.

„I wackra flickors snaror går man gärna“, menade Viktor.

Mina hörde icke det lättfönniga slämtet, hon sysslade i stugan med kaffe pannan. Flickorna hwisade med hwarandra, att nu blåste vinden från annat håll, nu war Viktor förälskad i Klara. Mycket war förändradt sedan den 10 april.

När Mina kom in med kaffebrickan, höllo de unga på med danslekar. Viktor swängde om med Klara under det man sjöng: „hwar ska' wi bygga, hwar ska' wi bo?“ Flickorna kastade frågande blickar bort till Mina. Förstod hon icke, att det nu war slut med hennes hopp? Viktor hade glömt henne för Klara, som han nog snart åter skulle glömma.

Under det de drucko kaffe berättade Viktor sjömanshistorier. Han hade widunderliga saker att förtälja. Atminstone tjugu gånger hade han af wägen blifwit slungad ut i hafwet.

„Gick det som med Jonas“, frågade Sällströms Manda, „kom Viktor i hwalffiskens buk?“

„Nej, icke ens i hajens gap, följande wåg slungade mig tillbaka på skeppet.“

„Tjugu gånger! Åtta dig för den tjugundeförsta.“

„Om sådant händt dig till sjö, hwad har då händt dig till lands?“

„Jag war engång i Spanien“ — — —

„Spanien! är det långt dit?“ frågade Gräswidja Mellan-gårdsdottern, som aldrig besökt folkskolan.

„Längre än till Gräswidja“, förklarade Viktor. „I Spanien blef en prinsessa kär i mig.“

„War hon wacker?“ frågade Klara.

„Så wacker som Klara och det will säga mycket.“

Minas hand darrade, när hon tog bort kaffelopparna. Han brydde sig icke ens om att dölja att han glömt henne.

„Swarför gifte sig Viktor icke med prinsessan?“

„Jag war nära däran, men drömde en natt, att det med guldbokstafwer stod skrifwet i molnen: hon skall heta Klara.“

„Och prinsessan hette?“

„Arabella Rosalinda Australia.“

Alla de unga skrattade utom Mina. Hon hade swårt att låta bli att gråta. I dag war hon endast tjänstepigan, Viktor låtsade ej se henne.

Det war sent på kvällen. Husbondsfolket hade gått till hvila. Klara städade sin kista och slätade ut skrynklorna på sina många sidenjaletter. Viktor satt på trappan och rökte. Mina tog ringen och gick ut till honom. Om två dagar skulle han resa bort. Hon war hwit som ett lärfst, då hon satte sig midt emot honom. Därute slog taltrasten sina klara wårtoner och barrskogen stod högtidlig och mörk ett stycke därifrån. Majstwäl-len war kall, åtminstone frös Mina och hennes tänder slog till-sammans under frofsbrytningarna.

„Tag din gåfwa tillbaka“, sade hon och lät ringen glida ned wid hans sida.

„Mina, är det ditt allwar?“ frågade han och lade bort pipan.

„Jag känner nu, hwad du är wärd, jag låter icke leka med mig, Viktor.“

„Du har rätt, jag är icke wärd att äga dig, men om du tan, så förlåt mig!“

„Bedrag blott icke henne, såsom du bebragit mig.“ Orden trängde såsom en snyftning ur hennes bröst, hon wände sig om för att gå. Han fasthöll henne wid klädningen. Det kom nu tydligt för honom, att huru han än handlat och hwad han än gjort, så war Mina honom kärast. Det sorgöna i hennes bleka anletsdrag kunde han icke uthärda.

„Det är slut“, sade hon och försökte rycka sig lös ifrån honom.

„Nej, Mina, det får icke wara slut, du är mig så kär.“

„Du har varit mig otrogen, därför är det nu slut mellan oss.“

Han kunde ej neka att han varit henne otrogen. Full af blygsel dolde han ansigtet i sina händer.

„Farsväl!“ utstötte hon och sprang häftigt ifrån honom. Hon låg hela natten waken, hennes sorg war allför tung, för att sömnen skulle kunna hitta till hennes läger. Hans förtrosade utseende wäkte underliga känslor hos henne. War han möjligen mera brottslig än hon annat? Hon snyftade sakta, medan Klara sof. Hvad skulle det blifwa af henne? Framtiden syntes så mörk och svart, glädjen hade warat allför fort.

Viktor reste. Han hade ej wägat möta Minas blick, då han räckte henne handen till afsked. På Wallböle syntes allt åter stilla och lugnt till det yttre; hvad som utkämpades inom enskilda människob bröst, wiste ingen. Sommaren gick och hösten kom. Niklasson war den ende, som lade märke till Minas sorgsenhet. Han lade ytterligare märke till, att de unga icke breswärlade. Han hade hela tiden annat att så skulle gå, han kände fosterjonen. Ju mera han såg den unga flickan tåligt bära sin sorg, desto innerligare lärde han sig hålla af henne. Mina blef honom nästan lika kär som en dotter. Aldrig hörde man henne knota, aldrig med ett hårdt ord swara på de pikar, som fortfarande nu och då utslungades af wärdinnan. Och emot Klara war Mina icke owänlig, om hon också ej kunde wara hjärtlig.

Emot julen blef det tydligt, hur det stod till med Klara. Wärdinnan larmade och husbonden war uppbragt. Det war Viktors lycka, att han icke besann sig i hemmet, då upptakten gjordes. Husbonden erkände öppet, att nu hade han icke kunnat answara för sitt handlings sätt gentemot Viktor, som gjort sig förtjänt af det wärsta.

Det blef nu Klaras tur att mottaga wärdinnans gläpord och elakheter. Mina wardt plötsligen ett mönster för alla flickor. En så sedesam flicka hade wärdinnan ännu aldrig haft i sin tjänst, enwar kunde taga exempel af henne. För Mina blef det riktiga sötebrödsdagar, hon war nu för en tid wärdinnans utkorade gunstling. Ingen wiste huru det innerst i Minas hjärta swed och brände. För att glömma sorgen arbetade hon

dubbelt, endast om nätterna gaf hon sig tid att gråta. Det war otroligt, huru mycket denna klara och spåda flicka kunde uträtta.

Då Viktor till själfwa julkwällen kom hem, blef det tämligen hett för honom. Det hjälpte icke, att wärdinnan sökte medla mellan den stränge mannen och den älskade fosterjonen.

„Du skall gifta dig med henne!“ befalde husbonden och slog näfwen hårdt i bordet.

„Men jag kan icke hålla af henne, Mina är allt för mig.“

„Nämn icke Minas namn, det är för godt att ens nämnas af dig. Med Klara skall du gifta dig, och därwid blir det.“

Det hjälpte icke, att den unge sjömannen gret, att han sökte hwälfwa hela skulden på Klara.

„Den lättfinnige hwälfwer ofta skulden för dåliga handlingar på en annan. Swarför är hon brottsligare än du? Brottet är lika stort på hwardera sidan och du har hört din dom, du skall gifta dig med Klara!“

Och så gick det. Wallböle husbonden följde Viktor till församlingens pastor, och det unga paret's blifwande giftermål tungjordes i första hast i kyrkan.

Klara war frimodig, kausste till och med belåten, men Viktor hängde hufwudet och på Mina wägade han alls icke se. Swarför hade han öfwer gifwit den bleka milda flickan, som war mera wärd än alla de flickor han hittills lärt känna. Och hon sade icke ett förebrående ord till honom. Om hon öfwerdöf honom med förebräelser, så hade det varit lättare, men nu gick hon och såg under tyfnad med sorgsna ögon på honom. Hvad han hade swårt att uthärda dessa blickar. Om han wore långt, långt borta på det wida hafwet.

Wärdinnan tyckte att husbonden fält en alldeles för hård dom öfwer stackars Viktor. Hon hade alltid tänkt sig honom gift med en sin gårdsdotter, som kunde tillföra boet ett och hwarje. Han war för herrelig och wacker att knyta sitt öde wid en fattig bondpigas. Genom denna tilldragelse uppstod för en lång tid ett tämligen kyligt förhållande mellan Wallböle husbondes folk och misämjan förtog hemmet all trefnad. Niklasson inköpte en liten stuga för de ungas räknig. Viktor hade

uppfört sig så illa, att det var tid att han drog bort från Wallböle.

Viktor insåg altför väl, att nu randades swårare dagar. Nu blef det annat än att gå till fosterföräldrarnas färdigulade bord. Han önskade att han hade följt fosterfaderns råd och inlagt en del af sin sjömanslön i banken. Då han befunnit sig på främmande ort, långt från hemmets stränga tuft, hade han lefwat upp altfamman i sus och dus.

Wigseln förfiggick i all tyfhet. Det var ett bröllop, som wårdrinnan riktigt blygdes för, så förnedrad hade hon aldrig tänkt sig fostersonen. Hon skulle aldrig öfwerstiga tröskeln till Klaras hem, det lofwade hon, fastän det nya hemmet låg ganska nära Wallböle. Viktor kunde komma öfwer till det gamla hemmet, när husbonden war borta. Hon gret när Viktor drog bort med sin owärdiga brud; den unge sjömannen, som blygdes öfwer sitt handlingsfätt, gick till löntrogen i byn och tog sig ett bröllopsrus.

I sin aftonbön bad Mina att Viktor icke måtte få det altför tungt och swårt. När Klara kort därpå injjufnade, kunde Mina ej emotstå den röst, som manade henne att besöka den unga hustrun och se till att hon hade hjälp och wård. Klara stod ju i det hela så ensam här på en främmande ort, utan en kvinlig wän. När en liten gosse såg dagens ljus, tyckte Mina att den lille war obeftrilligt föt. Han lifnade ju fadern acurat, ja det gjorde han, och för första gången under långa, långa månader log hon wänligt, icke emot fadern, utan emot — barnet.

Rusthållaren Niklasson kunde med skäl känna sig stolt. När fem år förflutit hade sparbanken wunnit så stort förtroende, att den numera nästan kunde kallas rik. Dess upphofsman hade slutligen wunnit erkännande. Om man ock till en början stretade emot alt nytt, så wunn det wärkligen goda och nyttiga doct till slut en säker seger.

„Niklasson är en förståndig karl“, hette det nu.

„För kommunens bästa har han icke gjort så litet“.

Endast steppar Olbärg, Gräswidja Mellangården och några deras gelikar hänlogo. De widdlefwo sitt påstående att Niklasson hade en själfwist affigt med bankens grundläggande, han behöfde penningar. Men de misnöjda rösterna förswunno nästan helt och hållet i den allmänna belåtenheten. När Niklasson såg att han wunnit ett större parti för sig än han wågat hoppas, började han med allwar tänka på fattighusfrågan. Han tyckte att så mycket återstod att förbättra i kommunen.

Folkskolläraren Nils Andersson, Gräswidja Norrgårds älfte son, stod uppmuntrande wid hans sida. Den unge läraren hade planer äfwen han, han tänkte på en läsejal för folket. Men alt detta war framtidsplaner, man wågade ännu icke rycka fram därmed af fruktan att stöta församlingen genom altför många nyheter. Dessa frågor fingo hwila ännu någon tid. Ännu stod det så till med fattighusfrågan, att när det blef tal därom, så hwiskade Olbärg med ett stygt stratt till Mellangården:

„Niklasson will uppbygga fattighus för att där kunna insätta Viktors hustru och barn. Deras underhåll lättar altför mycket hans egen penningeping“.

Och sorgligt stod det i sanning till med Viktor och hans familj. Till en början gick det bra, han hade tämligen goda inkomster, och om det icke rädde öfwerskåd i det nya hemmet, så war där åtminstone ingen brist. Men den unge sjömannen som alltid haft lust till starka drycker, hängaf sig med åren alt mera däråt. Han insåg själf den förnedring han gick till möte, men war för swag att kunna lösrycka sig därur.

„Om jag fått Mina“, klagade han ofta, „så hade det stått annorlunda till med mig. Hon skulle genom godhet ledt mig på rätta wägar.“

Klara war en dålig husmor, som icke förstod penningens wärde. Hon hade aldrig förstätt sanningen af Wallböle husbondens warning: war sparsam! Hon lät penningarna glida sig ur händerna, när hon hade sådana, däremellan war det nöd och fattigdom i hemmet. Själf arbetade hon litet eller alls intet, till och med barnens kläder lät hon sömmerstas sy. I det lilla hemmet rädde för öfrigt ingen ordning. Klara förstod ej hwad

lygghet och trefnad wille säga, och barnen woro ej häller lydiga och snälla.

Hon hade två barn, en gosse och en flicka. Wid hwartbera barnets födelse hade Wallböle husbonden inlagt i sparbanken 100 mark, att för deras räkning wäxa och förräntas. Årligen skade han summan, men penningar gaf han icke åt den fattiga familjen.

De behöfwa ej wara fattiga, menade han, de äro unga och böra arbeta, att hjälpa dem wore att uppmuntra lätjan och lasten.

Wallböle wärdinnan hade hållit ord, hon steg aldrig öfwer tröskeln till Klaras hem. Hon hade ett hårdt och oböjligt sinne. Annorlunda war det med husbonden, han hälsade ofta på i det lilla hemmet, han höll så innerligt af de små. Lilla Janne kunde redan tala, ett förwändt och löjligt språk, det måste man erkänna; han kunde till och med sjunga den wackra folkwisjan: „jag är en liten lilja“. När gossen satt på Wallböle husbondens knä och sjöng sina späda falska toner och förwridna ord, så skrattade den allwarlige mannen af hjärtats grund. Lilla Mina, Jannes syster, hade nyls lärt sig gå, och som det ännu gick något osäkert att slutta de små fötterna, tog husbonden stundom flickan på armen och gossen wid handen och wandrade så med dem till Wallböle, där de af wärdinnan förplägades med kaffe och bröd.

De små höllo af alla på Wallböle, men mest af Mina, hon lekte med dem och kunde klippa så wackra pappersdockor. Det war en stor glädje då de singo Mina hem till sig. Hon kom gärna dit, då Viktor war borta; när han war hemma besökte hon dem icke. Det war så, att hon aldrig riktigt kunde glömma den sorg han tillfogat henne. Förlåtit honom hade hon för länge sedan, men det sår hans otrohet tillfogat henne hwed ännu, det wille aldrig läkas.

Hon tjänade fortfarande på Wallböle. Det såg nästan ut som ämnade hon aldrig flytta därifrån. Af husbonden behandlades hon som en dotter; hennes saktmod och ödmjukhet hade äfwen till slut besegrat den grälaktiga wärdinnan, som numera lärt att wärdera och hålla af den trogna tjänsteflickan.

Efter fem års äktenskap war Viktor så helt och hållet förfjunken i dryckenskapslasten, att det största armod rådde i hans hem. Själf hade han blifwit affledad från tjänsten till sjös och lifnärde sig nu som arbetskarl, hwilket dock nästan war liftydigt med dagdrifware, ty han arbetade sällan och löp ofta.

Klaras begär efter gramslåt hade för länge sedan nödgats wila och lämna rum för förfatelsen, hon ägde numera knapt en trasig klädning att skyla sig med. Hon kunde ej lappa ett plagg, kände ej häller lust till sådant. Gade ej Mina på lediga stunder lappat barnens kläder, så skulle de samerligen liknat tiggaringar. Mina sydde ofta af egna aslagda kläder klädningar åt den lilla flickan; af husbondens gamla wadmalskostymer tillwärlade hon ett och hwarje åt gossen. Husbonden, som själf af grundsats ej wille gifwa något åt det lätjesulla folket i tojan, låtsade ej märka Minas görande, som han dock i djupet af sitt hjärta gillade.

Klara löpte omkring, bestärmande sig öfwer fattigdom och elände, och lånade bröd och kaffe af grammarna, till dejs man på det bestämdaste wägrade att låna henne något, ty hon hwarfen arbetade till erfättning eller förmädde betala igen det lånade.

Det war en kall vinterkväll. Wägarna lågo så glänfande och blanka, att man kunde spegla sig i dem. En dylik halka hade man i mannaminne icke sett. I sjömanskojan hade Klara tändt en liflig brasa, ty träaffall hade de fritt och till öfwerflöd från Wallböle stora slog. Till den lilla gaslampan saktade hon olja och hade ej häller pengar att köpa sådan. De små hade somnat på sina torftiga bäddar och Klara inswepte dem ytterligare i sin släckiga kyrkkofta. Därefter satte hon sig, full af tankar, framför den stora brasan.

En liten barnstrumpa med gapande hål hängde öfwer stolkarmen, men det föll icke den unga hustrun in att hon borde stoppa strumpan. Hon hade icke ens en stickstrumpa i handen, hon höll händerna föreslagda öfwer knäet och tänkte på det olyckliga öde, som hon genom tanklöshet och lättsinne dragit öfwer sig. Hon hade varit en bland de wackraste flickor, nu war hon mager och affallen. Hvad hade hon ej welat offra, om hon kunnat omgestalta det framfarna! Om hon hälst uuder lyckli-

gare dagar infatt en liten penningesumma i sparbanken, så hade hon nu kunnat löpa sig en ny klädning, men hon hade strattat åt Wallböle husbondens råd och bortsmulat lönen i bjäfs och grannlåt.

Hon hörde att någon steg upp för trappan. Det kunde icke vara Viktor, han hade nyss gått ut i glada vämmers fjällskap; hon kunde icke invänta honom före midnatt, och då kom han rusig och ovanlig, hon kände så väl till allt det där. Kort därpå steg Mina in och rätte Klara vänligt handen.

„Tack för det du kom, Mina. Jag blef så underlig i hägen, det framfarna kom så tungt öfver mig.“

„Jag tycker att hela vårt lif är som isgatan därute, det är farligt att beträda lefnadsstigen, man slinter lätt och faller.“

„Icke du Mina, du står fast och säkert. Jag tror som Viktor, att du kunnat leda honom rätt.“

„Jag tackar Gud att det gått alldeles som det gått. Till en början swed det, men det är nu till största delen öfver.“

„Han har ej glömt dig, Mina, han kan ej glömma dig.“

„Är han borta på förtjänst?“

„På dryckeslag!“

„Stadars Viktor!“

„Stadars hustru, stadars barn, menar du!“

Klara borttorkade en tår, som ofrivilligt rullat ned på hennes kind.

„Och barnen sofwa, utan kvällsward?“

„Nej, jag hade kvar ett stycke bröd.“

„Jag har ett knyte, som matmor skidade åt de små.“

„Tack, och knytet innehåller mat?“

„Det innehåller mat.“

Just då de unga twinnorna höllo på att upplösa knytet, hördes flere mansröster därute. Dörren slogs upp och fyra män inburo Viktor, som blef och högt jämrande sig lades ned på fängen.

„Han har fallit och brutit benet“, berättade en af männen.

„Han war litet yr i stallen, ni wet“, tillade en annan.

„Om han hittills gått en smula ragglande, så går han hädanefter icke alls“, bifogade en tredje.

Tre af männen ansågo sig nu hafwa uppfyllt sin plikt, de lomade af, men den fjärde dröjde kvar.

„Kan jag hjälpa er?“ frågade han.

Klara gret högljudt, hon war helt och hållet utan tanke och befinning.

„Spring till Wallböle, sade Mina fort och bestämdt, jag är öfvertygad om att husbonden anskaffar snar läkarehjälp.“

Då läkaren kom, förklarade han benet vara afbrutet. Den sjuke måste till klinikum för att komma under läkarewård. Då Viktor igenkände Mina, drog en blygselrodnad öfver hans bleka ansigte. Hvad skulle hon tänka om honom, föraktade hon icke en drinkare, som i dryckesrördt tillstånd dragit en dylik olycka öfver sig? Han gömde ansigtet i kudden, han hade welat gråta af blygsel och smärta. Här låg han nu, hjälplös som en bruten gubbe, ännu icke 30 år. Han tyckte att han war den eländigaste bland eländiga. Det förwånade honom att man icke häntrattade åt hans plågor, icke begåbbade hans lidande. Nej, Mina satt wid hans säng, sorgfen och deltagande. Med hjälpsam hand förde hon wattenglasjet till hans torra, brännheta läppar och waktade öfver att han höll sig stilla. Han såg på henne. Hon hade bibehållit hela sin ungdomliga färging, medan hans anletsdrag wanstälts af det allt förhärjande bränwinet. Hans kinder hade blifwit pussiga, hyn glåmig, ögonen röda och blicken slö. Han war en bräcklig ruin af det han engång varit.

Följande dag gick Mina rädd och försagd fram till husbonden, som i stugan slöjbade en räffa för sommarens behof. Fruktan lände hon sällan inför den man hon så högt wärdade. Det war tydligt att hon bar någonting owanligt i sinnet, som det föll sig swårt att uttala.

„Doktorn talade om klinikum“, började hon försigtigt.

„Det wet jag“, swarade husbonden lugnt fortfattande arbetet.

„Och därför har jag tänkt“ — — —

„Måhända något oförståndigt.“

„Jag har tänkt att uttaga mina i banken inlagda sparpenningar.“

Husbonden fastade räffan ifrån sig.

„Prat och snack, slicka, hvar till skulle du använda dessa penningar?“

Hennes hjärta klappade af fruktan för att husbonden möjligen skulle motsätta sig hennes önskan.

„Jag wille så gärna“ — — — —

„Så gärna, säg då ut engång!“

„Befosta hans resa till klinikum.“

„Galenstaper, är han wärd sådant?“

„Jag tänker att det kunde göra både kroppen och själen helbrädda.“

Husbonden ströf henne wänligt öfwer kinden.

„Pengarna, barn, äro dina ärligt förtjänade pengar.“

„Då jag får?“

„Jag är icke din förmyndare, men ber dig noga betänka saken.“

Hon behöfde icke betänka sig, hon hade hela natten tänkt därpå. Om han blefwe frist igen, så skulle olyckan kanske föredla honom. Då hade hon wisserligen gjort ett godt wärk med sina pengar, då hade hon icke förgäfwes varit sparsam. Summan i sparbanksboken hade fligit till 100 mark, det war ju en hel förmögenhet, tyckte Mina.

Hon bad om tillåtelse att själf så följa Viktor till hufvudstaden. Hon kände så djupt deltagande för den stackars unge mannen. Själfplös, som han war, kunde han icke ensam möta den långa resans beswärligheter. Wallböle husbondsfolket, som ännu höll af den wilseledda fosterfonen, bisöll gärna hennes wänliga begäran. De beundrade hennes godhet och själfuppoffring.

En pinsam resa war det wisserligen för den sjuke, som därunder led outfägliga kwal. Swårast war den långa vägen till järnvägsstationen. Isen låg tjock och spegelblank öfwer landsvägen, hvars kullriga kanter öfweralt hotade med olycka. Hastan Mina war fken till kroppssbygnaden, saknade hon icke styrka; på farliga ställen hjälpte hon, gående bredwid släben, skjutstarven

att hindra nedglidning eller stjälning. Ett swårare arbete hade Mina aldrig warit med om, men, tack ware waksamhet och omsorg, nådde man lyckligt järnvägen.

De resande betraktade nyfiskt den sjuke. Hans ankomst utgjorde ett afbrott i resans ensformighet. Feuntintren utbredde medlidfamt sina sjalar och tillredde åt den stackars unge mannen en så bekwäm hviloplats, som förhållandena kunde medgifwa. Viktor tykte, att om icke Mina suttit midt emot och så mildt och tröstande sett på honom, så hade han icke uthärdat allt detta. Hans trötta blickar hängde wid den unga kvinnan. Själf hjälplös såg han beundrande och tillitsfullt upp till henne, hans hjälp, hans stöd.

Ändtligen hade hon nått målet, hon såg honom i den snugga bädden, omhulbad af en wänlig stöterka. Här war hennes fändning slut, hon skulle återwända. Hon war trött af nattwak och ansträngning och hennes hand darrade litet, när hon räckte den till affkedsbälsning åt den unge sjömannen. Han tryckte hårdt hennes hand.

„Mina, kan du tro på mig?“

Hon log sorgset, det kunde hon numera icke.

„Du kan icke. Jag har engång förr brutit det jag lofwat dig, därför will jag ej lofwa, men lefwa.“

„Då blifwa frist.“

„Ja, för att wisa, hwad en kvinnas godhet kan wärka.“

Så skildes de. Medan Mina anträdde återresan satt Wallböle husbonden i samtal med Gräswidja Norrgården, som kommit på besök till honom. De woro goda wänner, dessa två, och hade hwardera på sitt sätt wärfat godt i kommunen. Nillasson talade om Mina och hennes ädla handlingsfätt. Han kunde icke nog berömma denna flicka, han hade icke funnat hålla en dotter mera kär än henne.

„Jag lät henne hanbla så, tillade han, ty en god gärning skänker frid och glädje. Jag känner min plikt, det hade varit min sak att befosta Viktors resa, men det glädde henne att få göra det.“

„Nu gäller det för henne att börja om på nytt, att samla och wara sparsam.“

„Hennes framtid är tryggare än mången annans. Jag har ingalunda glömt Mina i mitt testamente, efter min döds får hon uppbära räntan på 1,000 mark som lifstidsränta.“

„Och när hon döer?“

„Så utfaller samma ränta som stipendier till två ännu fattiga folkskoleelever.“

Det glädde Norgården, ty det var egentligen han, som var folkskolans stiftare.

„Vet hon någonting därom?“

„Nogenting, tanken på en tryggad ålderdom kunde göra henne mindre sparsam.“

På vägen kom Viktor hem. Han haltade något, men var för öfrigt fullkomligt återställd till sina krafter. Sjukdomen hade tryckt en prägel af allvar på hans ännu gansta vackra anletsdrag. Under hans frånvaro hade familjen nästan helt och hållet fått sin föda från Wallböle, ty Klara försökte ej ens nu att förtjäna något. Sådan hon varit, förblef hon för alltid, oordentlig och äfwen lat.

Med mannen var det annorlunda, det var som om ett nytt lifte, välsignelsebringande och lyckosamt, ingått för honom från den stund Mina bringade honom sina sparpenningar. För honom den ovärdige, den i laster sjunkne, hade hon offrat flera-årig mödas winning. Han hade aldrig kunnat tänka sig ett dylikt ädelmod, hade aldrig trott därpå. Hvad kunde han göra för att ej ännu engång bedraga henne? Resa sig ur lastens dy, arbeta. Ja, det kunde han, det wille han, det lofwade han. Och denna gång höll han sitt löfte. Hans eget allvar och sträfvanne värfade äfwen på hustrun, han tillät lika litet henne som sig själf att vara ovärlsam och häglös och småningom wandes också hon att göra sin skyldighet som husmoder. De återwunno grammarnes aktning och Wallböle husbondefolkets tillgifwenhet och så inträffade det förunderliga att i deras förut så torftiga loja slitens och förnöjsamhetens wälstånd långsamt men säkert uppblomstrade.

„Och detta är en slictas wärf“, sade Niklasson och smålog mot Mina, „det är en sparsam slictas wärf.“

